

VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Od stodůleckých sopek Dalejským údolím k místu vontské bitvy

GPS souřadnice: 50.0477964, 14.3444332

Praktické informace

Délka trasy: 8 km

Obtížnost: Středně těžká cesta pro děti od 5 let. Na procházku, kterou můžete podniknout v kterémkoli ročním období, doporučujeme se vydat spíše ve všední dny. O víkendech by zde mohlo být hodně chodců a cyklistů. Pejsky klidně vezměte s sebou. Nezapomeňte na odpovídající obuv - polezete na sopku a do kamenolomů. Stezka vede po asfaltových a zpevněných lesních, kamenných cestách, za sucha ji lze projet i se sportovním kočárkem.

Možnost občerstvení: Doporučujeme vzít si jídlo s sebou.

Parkování: Kdekoli v okolí stanice metra Hůrka, ale jako u všech pražských výletů doporučujeme využít MHD.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Začátek výletu: Slunečním náměstí - stanice metra B Hůrka. Můžete přijet metrem nebo autobusem, projít naši trasu a pak sednout v Řeporyjích na vlak nebo autobus a nechat se dovézt na trasu metra B. Třeba do stanice Stodůlky nebo Smíchovské nádraží.

Výlet pro vás vymyslela, prošla a napsala Lucie Nachtigallová

Trasu testovali sourozenci Ilona a Aneta z Nových Butovic.

Postřehy dětí:

Ilonka (4 roky): "Lezla jsem na sopku, ale nebyla horká. Líbily se mi velké mušle."

Anetka(10 let): "Já teď čtu Stínadla se bouří od pana Foglara, a tak jsem ráda, že jsem viděla, kde Vontové bojovali. Pěkne jsem se tam bála."

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

Prokopským údolím vede hned několik našich výletů s tajenkou. Nejnovější trasa vás nasměruje do míst méně známých a vzdálenějších. Podíváme se na sopky, projdeme lomy plné zkamenělin a nahlédneme do míst, kde se konala slavná vontská bitva. Znáte ji z knihy *Záhada hlavolamu* od Jaroslava Foglara, který měl Prokopské údolí moc rád.

Tento výlet byl vytvořen ve spolupráci a z dotací městská část Praha 13, a proto je pro všechny výletníky ZDARMA. ♥

Dopis dětem

Milé děti,

zveme vás na procházku, která sice začíná uprostřed sídliště, ale po pár minutách vás přivede do krásné přírody. Stejně jako u našich ostatních výletů jste také k tomu dnešnímu dostaly originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhadnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Hurá do výletování!

Procházka začíná v pražských Stodůlkách na Slunečním náměstí. Od radnice městské části Praha 13 vyrazíme směrem s kopce po vozíčkářské cestě kolem zdi vyzdobené graffiti k Nepomuckému rybníku. Je ale celkem jedno, jakou cestu k němu zvolíme. Zabloudit nemůžeme, je od úřadu dobře vidět. Každopádně se sejdem u dětského hřiště u tabule. Čeká tam na nás první dnešní otázka.

Podívejte se na tabuli a najděte za slovy *Za prací a zábavou* znak městské části.

1. Jakou barvu má mušle na obrázku?

Proč zrovna mušle? Na konci výletu vám to bude úplně jasné.

Rybník obejdeme tak, abychom ho měli po pravé ruce, za zády nám hučí tubus metra.

Nepomucký rybník vznikl v souvislosti s výstavbou okolních sídlišť v polovině 80. let minulého století. Je využíván především k zachycování srážek v povodí Prokopského potoka a vod z dešťové kanalizace sídlišť Stodůlky a Lužiny. Voda je do rybníka vedena přes usazovací nádrž, ve které se předčistí. Každý první den nového školního roku obsadí jeho hráze pohádkové postavičky. Tradičně se tu dětem otevře Pohádkový les.

V místech, kde vidíme na stromě ptačí budku, a z asfaltky odbočuje pěšinka směrem k Jeremiášově ulici, rybník opustíme.

Přečtete nápis na krmítku? Víte, kdo byl Neklan? Podle starých českých pověstí to byl jeden ze sedmi bájných českých knížat, potomek Přemysla a Libuše. České pověsti bychom nezmiňovali, kdybychom se nenacházeli jen pár kilometrů od místa, kde se prý kdysi odehrála slavná dívčí válka. Nejbliže budeme, až vylezeme na Hemrovy skály, což bude už za chvíli.

Vidíte kamenné skulptury muší? Myslíte si, že někde na světě jsou takto velké? Spíš ne... ????

Před sebou vidíme rušnou Jeremiášovu ulici, kterou podejdeme pěšinkou nalevo. Konečně míříme do přírody! Kolem psího hřiště dojdeme k hotelu Volcano. Před ním odbočíme doprava. Vyšlapaná pěšina nás zavede k Prokopskému potoku, který právě v těchto místech jako jeden z mála pražských toků ještě přirozeně meandruje. Vypadá to úžasně! Potůček nás dovede až k místní přírodní rezervaci, která dostala jméno **Prokopské údolí - Albrechtův vrch**.

Na výrazném skalnatém kopci sopečného původu najdeme chráněné suchomilné stepní rostlinky. Zemědělská usedlost, jejíž zbytky jsou patrné dodnes, tu stávala až do 50. let 20. století. V roce 2010 zde bylo zřízeno arboretum zaměřené na původní dřeviny, které kdysi rostly na dnešním území Prahy. Kromě běžných a známých stromů – dubů a habrů – tady najdeme topol černý, dřín obecný, zimolez pýřitý, hloh jednosemenný či brslen evropský. A samozřejmě ovocné stromy. Poznáte některé? Podívejte se, jak jsou krásně vyvázané...

Než vylezete na sopku a rozhlédnete se po okolí, najděte tabuli s názvem *Albrechtův vrch - méně známé ovoce a text o mišpuli*.

2. Jak se latinsky řekne mišpule?

Kdo vylezl na sopku, už zahlédl vodní plochu. Proto už ví, jak se dostat chodníčkem podél potoka až k Asuánu. Víte, děti, co je Asuán? *Město na jihu Egypta je považováno za bránu Afriky. Leží na řece Nilu, který od starověku tvořil přirozené hranice egyptského státu. Asuán je jedno z nejsušších míst na celé planetě, na němž trvale žijí lidé. V průměru tu prší jen párkrát za 10 let. Nejenže je Asuán velmi suchý, ale je také s průměrnou roční teplotou 26 °C jedním z nejteplejších míst v Egyptě.*

Věděli byste, jak se jmenuje hlavní město Egypta? Začíná na K. Nedaleko tohoto města stojí slavné stavby, které mají tvar velkého jehlanu. Jak se jmenují? Víte, že to jsou hrobky egyptských králů? Jak se jim říká? Víte, kdo byl posledním faraonem? Vzpomenou si rodiče?

Nás ale spíše zajímá přehrada, po které je pojmenována nádrž, kterou před sebou vidíte. Již na konci 19. století (v letech 1889–1902) byla v Egyptě vybudována tzv. Stará nebo také Nízká Asuánská přehrada. Měla ale chybu - nedokázala zadržet tolik vody, kolik bylo třeba. Proto byla v roce 1971 zprovozněna nová moderní vodní nádrž nazvaná Vysoká

Asuánská přehrada. Objem zadržované vody je třiatřicetkrát větší než v Nízké Asuánské přehradě.

Pražská vodní nádrž Asuán je tedy, pravda, o něco menší. Nebyla stavěna jako rekreační. Hygienici v ní koupání nikdy nepovolili. Přesto do ní někteří lidé chodí svlažit těla.

Při deštích pojme až 92 030 m³ vody a zatopená plocha se zvětší na 2,66 ha. Zadržuje vody Prokopského potoka a dešťovou vodu, která je sem sváděna z okolních sídlišť. Podobně jako do Nepomuckého rybníka. Je tady krásně, že? Jsou odsud vidět špičky černých sopek.

Pěšinou scházíme k ulici Novoveská. K soklům se dostaneme jednoduše. Z ulice K Nové vsi odbočíme u domu č.p. 1 doleva po šterkové cestě. Bude to malinko do kopce, kočárky tudy neprojedou. Až prozkoumáme skály, vrátíme se stejnou cestou právě sem, takže maminky mohou v pohodě počkat dole.

Přibližně 100 metrů dlouhý skalní hřeben **Hemrovy skály** je pojmenovaný podle někdejšího majitele blízkého statku. *Jde o pozůstatek vulkanických hornin, které vyvřely přibližně před 430 miliony let na mořském dně a vytvořily podmořskou sopku. Tenkrát bylo naše území zalité mořem. V období siluru došlo k podmořské erupci. Napřed se na dně vytvořila dlouhá trhlina, z níž se magma vylévalo do moře. Občas docházelo i k výbuchům. Postupně tak vznikl táhlý hřeben podmořské sopky. Je dlouhý asi 5,5 km a široký asi 2 m. Vulkán dosahoval výšky 200 až 300 m a místy vyčníval nad hladinu moře. Erupcemi se sopečné horniny dostaly i do okolních usazených hornin. Moře časem ustoupilo, sopka se obnažila, už nebyla skrytá pod hladinou a působila na ni eroze. Po stovky milionů let odplavovaly z jejího povrchu kamínky po kamínku deště, odnášel je vítr. Současné skály jsou už jen zbytkem jižního svahu kdysi hrozivé sopky. V roce 1978 byly Hemrovy skály vyhlášeny přírodní rezervací. Jejich rozloha je přibližně 100 ha.*

Zdejší vulkanické horniny nejsou vhodným podkladem pro rostliny. Drobí se a skoro nezadržují vodu, takže rychle odtéká, půda se splavuje, srážková voda vypařuje. Navíc tu dost kolísají teploty. Výsledkem jsou extrémní podmínky připomínající skalní step až polopoušť, které snáší jen velmi málo druhů rostlin a živočichů. Protože je na jižním svahu Hemrových skal vegetace jen poskromnu, vyniká zde nápadně tmavá barva sopečných láv. I tak jsou Hemrovy skály po botanické stránce náramně zajímavé. Ve štěrbinách a sutích rostou například lomikámen trojprstý, česnek tuhý, pěchava vápnomilná, rozrazil časný, koniklec luční český, mochna písečná, bělozářka liliovitá, mateřídouška, vlnice chlupatá, houba hvězdovka Pouzarova...

Kdo ví, jak vypadá alespoň jedna z jmenovaných kytiček? Co třeba mateřídouška? Fialová, voňavá...

3. Víte, jak se jinak řekne sopka?

Podobně jako hotel, který jsme míjeli u Jeremiášovy ulice.

A víte, jak se jmenuje nejslavnější mexická sopka?

Popocatepetl (česky Popokatepetl) je stratovulkán ve středním Mexiku. Leží zhruba 72 km jihovýchodně od hlavního města Ciudad de México a je druhým nejvyšším vrcholem Mexika. V současné době je aktivní, takže na něj není možné vystoupat. Jméno Popocatepetl pochází z původního indiánského jazyka Nahuatl, konkrétně ze spojení slov popōca – „kouřit“ a tepētl – „hora“, tedy kouřová hora.

Vstupujeme do **Prokopského údolí**. Za chvíli se napojíme na zelenou turistickou značku. Vidíte legračně rostlou břizu a sloup obrostlý břečťanem? Můžete jít po asfaltce nebo pěšinkou kolem potoka. Podíváte-li se nalevo nahoru na kopec, zahlédnete zbytky **hradiště Butovice**.

Je to významná archeologická lokalita, která dokazuje pravěké osídlení pražské kotliny. Pozůstatky nejstaršího osídlení pocházejí z mladší doby kamenné, z níž jsou doloženy zlomky kultur volutové a vypíchané keramiky. V pozdní době kamenné vzniklo výšinné sídliště obývané lidem řivnáčské kultury. V době bronzové tu ale žilo jen málo obyvatel. K druhému největšímu rozmachu dochází v 9. stol. n. l. Lidé slovanské hradištní kultury vybudovali opevnění z hlíny a kamene a dvě linie příčných valů. Dodnes jsou v terénu patrné...

O Butovickém hradišti píšeme více ve výletě s tajenkou *Z pravěkých hradišť Prokopského údolí až na Děvín*, na který ten dnešní částečně navazuje. Zmíněný výlet se však věnuje Prokopskému údolí směrem od Vltavy po Klukovice. My ho nyní projdeme od Klukovic po Řeporyje.

Mineme cedulku, na které je obrázek žabky. My ale budeme hledat jiné zvířátko. Nebo spíše jeho domeček – včelí úl. Je

zde totiž včelnice Lesů hl. m. Prahy. A také hmyzí hotel. V každém úlu žije včelí rodina: matka, trubci a včelky, které sbírají med a starají se o vajíčka a larvy.

4. Jak se jmenují pracovitě včelky?

Děti, znáte nějakou populární včelku? Co třeba Máju?

Než dojdeme k rozcestníku, který nás povede po zelené značce doprava, zazpíváme si kousek její písničky.

*Učení páni zkušeni,
já rád bych k vám teď podotknul,
nikdo z vás nemá tušení,
že v dálce stojí malý úl.
Z něj každé ráno vylétá ta včelka Mája,
naše kamarádka včelka Mája.
Máme jí co závidět,
výšku, z které vidí svět.
A o tom vypráví nám...*

Na nejbližším možném rozcestníku (cyklostezka – po šípkách směr Řeporyje) se vypravíme doprava směrem ke kolejím, tak abychom je měli po levé ruce. Davy turistů začínají pomalu řídnout...

Procházíme po dně údolí. Právě zde se v prvohorách rozlévalo silurské moře, na jehož dně, jak už jsme si říkali, bylo vulkanicky náramně živo. Fascinující výbuchy podmořských sopek a rozlévající se žhavé magma a láva zanechaly všude stopy. Vulkanické žíly nejsou jedinou pozoruhodností skalních stěn, úžasné jsou i zkameněliny mnoha drobných živočichů (hlavonožců, plžů, mlžů), které zde dodnes můžete najít.

První horotvorně významná geologická aktivita tu proběhla asi před 435 miliony let. Šlo o usazování hornin v silurském období. Maximální hloubka moře se pohybovala až kolem 200 metrů. Dno nebylo právě ideálním místem pro život, takže zde „bydlelo“ pouze několik druhů bezobratlých živočichů, mlžů a hlavonožců. Pak na území dnešních Hemerových skal započala vulkanická činnost podmořské sopky. To je to místo, odkud jdeme. Vedla ke změlčení moře a vytvoření vhodnějších podmínek pro život. Nález zkamenělin dokazují, že se to tu mlži, plži nebo hlavonožci, trilobity a lilijicemi jen hemžilo. Na stěnách lomů, kolem kterých budeme procházet, můžeme pozorovat vrstvy vápence. Tak, jak se ukládaly na dně prvohorního moře. Geologové či paleontologové podle nich dokáží odhadnout, co se dělo jinde na zeměkouli. Ve vápenci občas objevíme tenké vrstvy šedo zelených dalejských břidlic.

Pěšina nás vede kolem chatové osady až na louku k velkým kamenům. Neopracované vápencové kvádry z místních lomů nejsou žádné obyčejné „velkošutry“. Jsou to *polámaní panáčci, co se všude prali*. Jde o soubor plastik sochaře Kurta Gebauera, který vznikl ve spolupráci s ochránci přírody a Centrem současného umění. Válečné „pole“ s kamennými obry je originálním pokusem o rekultivaci vytěženého vápencového lomu. Najděte cedulku.

5. Jak se jmenuje toto dílo?

Hned za přerostlými panáčky uvidíme známý červený lom **Opatřilka**. Název získal podle nedaleké usedlosti stejného jména. Ovšem známý spisovatel Jaroslav Foglar, autor legendárních chlapeckých příběhů, který sem často s oddílem chodil, mu pro jeho tvar neřekl jinak než *Lavor*.

Víte, co je lavor? Plechové umyvadlo. Ještě dnes se používá. Ale jen tam, kde voda neprýští z kohoutků. Třeba na chatách nebo na venkovských chalupách. Lom byl tábořištěm nedělních výprav skautů a současně i jakýmsi sněmovním místem.

Pokračujeme po zelené značce podél lomu.

Ve svazích levého břehu Dalejského potoka se v Dalejském údolí od začátku 19. století těžil vápenc. Sloužil převážně k výrobě vápna a jako stavební kámen pro místní usedlosti. Tak vznikl jak Červený lom, který je dominantou dnešní přírodní památky, tak další menší lomy nacházející se v západní části území, které za chvíli uvidíme. Těžba byla ukončena ve 40. letech minulého století. Za války byl dokonce v prostoru Červeného lomu zřízen pracovní tábor. Z těchto dob je dnes v lomu patrná jen rozsáhlá porostlá halda, jejíž základ tvoří nekvalitní odtěžený materiál. Od konce druhé světové války nebyla lokalita využívána.

Kolem Dalejského potoka pokračujeme pod skalami stále dál. Nad lomem možná zahlédnete stádo ovcí, která šikovně balancuje nad okrajem propasti a spásá trávu. Území je tak pravidelně udržováno. Louky jsou podle potřeby koseny a částečně řízeně spásány stády ovcí a koz, aby se citlivě napodobila historická péče zemědělců o krajinu. Nepůvodní a agresivní dřeviny – zejména světlomilná trnka a trnovník akát – už zde díky tomu skoro vůbec nerostou. Mírný kopeček nahoru a pak kopec dolů nás přivedou k dřevěnému mostu nedaleko nádraží Holyně. Vlak sice jezdí jen dvakrát za hodinu, občas je také „výluka“, takže se pak musí rychle na Barrandov na tramvaj... Ale ta romantika!

My však vláček necháme ujet (možná ho využijeme později, aby nás odvezl z Řeporyjí na Smíchov.) „Jedeme“ pěkně po svých, stále po zelené značce. Míjíme domy a chatky. Napravo vedou pěšinky na sídliště Velká Ohrada, nalevo k Holyni a Slivenci. Nenecháme se zviklat, kráčíme stále rovně za nosem. Dvakrát přejdeme Dalejský potok a zastavíme se až u **Černého lomu**. Původně se jmenoval Kamčatka, v roce 1923 dostal jméno Černý podle barvy tmavých silurských vápenců. Vidíte je? A víte, kde je Kamčatka? Je to 1 250 km dlouhý poloostrov na ruském Dálném východě. Na západě ho omývá Ochotské moře, na východě Tichý oceán. My nikdy na Kamčatce nebyli, někdo z vás možná ano. Potkali jste tam Čuka a Geka? Rodiče ví...

Vidíte naučnou tabuli č. 7? Zkuste na ní najít malinkého trilobita a v prvním odstavci zjistěte:

6. Jak se jmenoval křestním jménem sběratel, který lom objevil.

Za ohybem cesty - ve starém lomu - se nachází význačné naleziště lilijic, což jsou živočichové z řádu ostnokožců, tedy příbuzní mořských hvězdic, sumýšů nebo ježovek. Podle nálezů plovacích orgánů lilijic zvaných lobolity se místo nazývá **Lobolitová stráž**. Kromě lobolitů se obzvláště po dešti dají ve svahu nalézt zvětralé články těl lilijic připomínající článkované stonky. Tyto věty jsme převzali z odborného textu.

Další lom, na který narazíme, se jmenuje **Mušlovka**. Také je vápencový a také bývalý. Je bohatým nalezištěm zkamenělin z období prvohor. Název Mušlovka je odvozen právě od zkamenělin připomínajících mušle. Pokud chcete, porozhlédněte se. Třeba nějaké zkameněliny najdete. Prosíme, hledejte v suti, nekutejte do skály. Území bylo od dob Joachima Barranda známé geologům a paleontologům. Víte, kdo byl Joachim Barrande?

V roce 2019 uplynulo od narození tohoto významného francouzského inženýra a vědce 220 let. Zasloužil si život Čechám natolik, že se po něm jmenuje nejen pražská čtvrť, ale i oblast táhnoucí se od Prahy k Plzni: Barrandien. Joachim přišel do Prahy s exilovým královským dvorem francouzských Bourbonů a velice rychle se spřátelil s elitou českých vědeckých a kulturních kruhů té doby. Zapojil se do projektu výstavby koněspřežné dráhy údolím Berounky. Práce se mu stala osudnou, neboť zde objevil bohatá naleziště zkamenělin. Po zbytek života se jim systematicky věnoval. Publikoval nejrozsáhlejší dílo, jaké kdy vytvořil jediný paleontolog. Popsal více než 3 500 druhů zkamenělých organizmů a proslavil česká naleziště po celém světě. Monumentální sbírku odkázal Museu Království českého – dnešnímu Národnímu muzeu. Přitom i sbírky českých vědců a sběratelů tehdy často končily v hlavním městě císařství - ve Vídni. Sběrka je dodnes předmětem výzkumu a obdivu laické i odborné veřejnosti.

Barrande, který si Prokopské údolí zamiloval, objevoval zkameněliny i v místech, kde zrovna stojíte. Popsal tu řadu jejich nových druhů. Některým dal česká jména, která tak vpašoval do vědeckých názvů. Například hojnou škebličku pojmenoval latinsky *Panenka bohémica*, jiné zase *pantata* či *babinka* – tu dokonce po matce Jana Nerudy, které tak Barrande říkal. Nerudova matka byla totiž několik let jeho hospodyní. Před lomem Mušlovka opusťte na pár minut naučnou stezku (žlutá značka ukazuje směr Jinočany) a vydejte se doleva pěšinkou k jinému zajímavému místu. Na zelenou značku se pak zase napojíme, malá „odbočka“ ale stojí za to.

Napravo od pěšiny uvidíte zvláštní, až strašidelné zbytky budov. Kdysi se zde nalézal rozsáhlý systém pro těžbu vápna budovaný od roku 1895 firmou **Biskup, Kvis & Kotrba**. Tentýž rok začala společnost těžit. Vápno, které šlo na odbyt, páčila nejprve v jedné malé komorové peci. A tak mohla firma díky značným ziskům záhy vybudovat novou, tentokrát už dvacetikomorovou kruhovou pec. Kolem ní pak vyrostly další tovární objekty.

Po první světové válce, která činnost firmy na čas ochromila, vznikla ještě druhá moderní pec. Kutání v lomech se zmechanizovalo. Byla postavena nová strojnava, drtírna šterku i mlýnice vápna. Vzhledem k rozvoji automobilové dopravy podnikatelé částečně přešli na odvoz materiálu nákladními auty. Proto byla k závodu vybudována silnička. Největší důraz byl ale nadále kladen na železniční přepravu. Lomy, obě kruhové pece i výsypky byly propojeny rozsáhlým systémem úzkokolejných drah o rozchodu 600 milimetrů. Výkonnost vápenky byla ve 30. letech minulého století více než tisíc vagonů vápna ročně. Produkce se zvyšovala až do druhé světové války, kdy se podařilo výrobu vápna udržet jen s velkými

obtížemi. V Dalejském údolí navíc fungovaly další vápenky. Prosadit se nebylo jednoduché.

Po válce byla firma Biskup, Kvis & Kotrba znárodněna. Roku 1950 se stala součástí národního podniku Pragocement. Vápenec v její blízkosti byl ale po čase vytěžen. Bylo nutné zásobovat továrnu z vedlejšího lomu Požár. Ještě v roce 1959 se zdálo, že odtud bude vápenec dál proudit na stavby. Napovídala tomu částečná rekonstrukce mlýnice a třídírny. Roku 1968 byl však provoz definitivně ukončen. V následujících letech areál pomalu, ale jistě chátral. Nikdy však nebyl úplně liduprázdný. Ještě v roce 1989 zde žilo několik rodin, dokonce se tu vyráběly polyetylenové sáčky. Po revoluci byl ovšem majetek vrácen rodině továrníka Biskupa, která začala zvyšovat nájemné. Obyvatelé továrny byli nuceni odejít. Od 90. let je komplex bez živé duše.

Nejtajemnější části vápenky – chodby a tunely – jsou kolem komplexu lomů zvaných Požár za železniční tratí. Poradíme, jak se k nim od viaduktu z Řeporyjí dostat. Zatímco uprostřed Požárů se ještě těží, východní a západní části lomů jsou opuštěné a velice zajímavé. Jsou tu štoly a tunely, zastrčená zákoutí, rozpadlé budovy, ve kterých se prohánějí „těžce ozbrojení“ paintballisté, zbytky kolejí a geologicky pozoruhodné skály.

V roce 1969 se tu při natáčení seriálu *Záhada hlavolamu* odehrála velká vontská bitva s pytlíky s vápnem a popelem. V místech, kde před více než pěti desetiletími vypukla před televizními kamerami lita řez dvou znepřátelených part o moc nad Stínadly, zemřel Robert Komour. Znalci knižní trilogie Jaroslava Foglara vědí, že jméno patří vůdci jedné ze soupeřících stínadelských part, který v románové i filmové bitvě utrpěl smrtelné zranění. Jeho smrt však v důsledku vedla ke smíření bojujících skupin a pod vedením charismatického Vojtěcha Vonta ke sjednocení Stínadel. Pak se objevil ježek v kleci... Ale to už je jiný příběh. Můžete ho s námi prožít, projdete-li náš výlet s tajenkou *Za Rychlými šípy a Vonty do Stínadel*.

Máte rádi knížky Jaroslava Foglara? My moc! Nebo jiné knížky? Které? Členy klubu Rychlých šípů byli Mirek Dušín, Jarka Metelka, Jindra Hojer, Rychlonožka a...

7. Napište přezdívku člena klubu (bez háčků a čárek):

Pěšina nás vrací na naučnou stezku. Před námi se objevují zbytky **Trunečkova mlýnu**. Byl to první vodní mlýn na Dalejském potoce po jeho toku od Řeporyjí.

Vodní mlýn byl postaven v 18. století. Byl jedním ze sedmi na Dalejském potoce. Rodina Trunečků ho vlastnila od počátku 19. století do konce 2. světové války. V letech 1910 až 1911 bylo vodní kolo nahrazeno Francisovou vodní turbínou, od roku 1946 byl mlýn poháněn elektrickým motorem. Od roku 1951 přestal sloužit svému účelu. Následně jej využívalo JZD ke šrotování a skladování obilí. Dodnes se z patrové budovy dochovaly zbytky obvodových zdí, pozůstatky po stavidlu a část náhonu potoka.

Najdete na domě dvě kolečka a název?

Dalejský potok nás pomalu přivádí k prvním domům Řeporyjí.

Napravo vidíme zvláštní placatou skálu. Odkrytá plocha **Placatá skála** je tvořena vrstvami šedozelených pískovců a prachovců uloženými paralelně se svahem, takže se na ní téměř nedrží hlína. Odtud pochází její název „placatá“.

Najděte naučnou tabuli č. 3.

8. Opište první hnědé slovo.

Na vrstvách jsou vidět ichnofosilie, stopy po pohybu mořských živočichů. Mírně nakloněné vrstvy nabízejí opravdu jedinečnou možnost poznat život na dně chladného ordovického moře. Podle stop lze z kamenných pamětníků pradávných věků vyčíst, co se tu tehdy plazilo... Poznáte stopu mořské hadice nebo hvězdice? Vidíte? A líbí? My doufáme, že ano, protože je to naše poslední dnešní zastavení. Odsud je to už jen kousek k hlavní silnici, kde se od viaduktu vydáme směrem doprava až na Řeporyjské náměstí. Jede odtud autobus do Stodůlek, nebo to máte minutku na vlak, který vás odveze na Smíchovské nádraží.

Z tajenky na vás kouká strašně divné slovo. Kdo dnes dobře poslouchal, tak už tuší, o co se jedná - o prastaré živočichy, jejichž vývoj začal už v prvohorách. Také se jim říká mořské lilie. Od ostatních ostnokožců se liší tím, že mají ústa nahoře. Příchytné nožky jim pomáhají přesouvat se vodami za potravou. Obvykle více než pět ramen dokáže lapat potravu - drobný plankton. Ramena trochu připomínají žahavá chapadélka mořských sasanek - bývají ohebná a lepkavá. Jíst je zkrátka třeba v každé době a houby záleží na tom, jestli máte pusu nahoře nebo dole. Soudobé lilijice můžete potkat třeba

při potápění k útesům v okolí egyptské Hurghady. Jejich zbarvení bývá velice rozmanité. Mohou být černé, žluté, fialové, oranžovo-bíle pruhované apod. Ve dne vídáme nejčastěji černě zbarvené, ostatní jsou většinou skryté v děrách útesu. Za potravou vyplouvají v noci.

Přejeme vám šťastnou cestu domů. Doufáme, že se vám výlet líbil a děkujeme za zasláné vyluštěné tajenky. Také děkujeme Praze 13 a paní místostarostce RNDr. Marcelě Plesníkové, která nad výletem převzala záštitu, za výbornou spolupráci a za možnost poskytnout celou hru všem výletníkům zdarma.

A my se budeme zase někdy na našich výletech s tajenkou těšit na shledanou!

Tip na závěr

Pokud máte ještě trochu sil a chcete prozkoumat tajné štoly, odbočte pod viaduktem doleva a vydejte se asi kilometr ulicí K Holému vrchu. Musíte dorazit skoro až k závoře lomu, kde se dodnes těží vápenec. Těsně před ním napravo vás „tajné“ železné schody odvedou až k tunelu lomu Požáry II. Vznikl roku 1930 pro úzkokolejnou malodrážku. Sloužil k dopravě vápence k železnici Praha – Rudná a dá se jím projít až na úplný konec. Že tam zaručeně uvidíte proslulé světlo na konci tunelu, je jasné. Pokud nepůjdete v noci... Záměna se světly protijedoucí lokomotivy nehrozí. Národní přírodní památka Požáry se rozkládá na ploše 2,71 hektaru. Jde o dva vápencové lomy, propojující štolu a tunel pro úzkokolejnou malodrážku. Požáry jsou významným nalezištěm zkamenělin a mezinárodně uznaným stratotypem (stratotyp je geologická lokalita, která vymezuje typický sled vrstev, odpovídajících konkrétním historickým geologickým obdobím). Stratotypy jsou určovány a schvalovány komisí, která je součástí Mezinárodního svazu geologických věd.

